SPISY ADOLFA HEYDUKA

XVI.

NA ČERNÉ HODINCE

PG
5038
H48
1900
SV.16

79

SPISY

ADOLFA HEYDUKA

XVI.

NA ČERNÉ HODINCE.

1884—1886.

NAKLADATELSTVÍ J. OTTO KNIHTISKÁRNA
V PRAZE.

ADOLF HEYDUK:

NA ČERNÉ HODINCE.

1884—1886.

NAKLADATELSTVÍ J. OTTO KNIHTISKÁRNA.

V PRAZE.

PG
5038
H42
1900
sv.16

VEŠKERÁ PRÁVA VYHRAZENA.

LIBRARY
SEP 22 1966
UNIVERSITY OF TORONTO

1126699

NA ČERNÉ HODINCE.

Do knihy „Na černé hodince“ pojal jsem veškeré kdysi zbásněné pověsti lidové, v nichž nalezl jsem hluboký podklad mravní. Bez ethického zrna není jediné. Pohlížel jsem na ně po názoru A. Afanassova, J. Hanuše, P. Dobšinského a K. J. Erbena, jenž v předmluvě k svým „Bájím a pověstem národním“ mezi jiným praví: „.... prostičké naše pohádky a pověsti jsou zbytky prastarých básní náboženských, jimiž pohanští předkové naši zobrazovali sobě neodolatelné působení vidomé přírody... Pod cbatrnou a v průběhu snad několika tisíc let neustálým přecházením s pokolení na pokolení často velmi znetvořenou rouškou báje ukrývá se mnohokrát hluboká pravda přírodní i vážná národní mravouka náboženská...“

S toho hlediska myšlenkového budiž přihlíženo též k této mé knize.

J. H.

Za průvod.

Vás v hrobě líbám, matky ústa,
vždyť děla jste tak mnohou zvěst.
jež teď, kdy věk a starost vzrůstá,
mé duši drahým lékem jest.

„Buď dobrým," děla jste, „to dosti,
vždyť všaké moudrosti to výš;
ba, často pověst v sobě hostí
víc, mudrců než celá říš.

Jen božského z ní dobuď zrna
a lidskou slupku stranou nech —
tak ztratila se mnohá skvrna
z těch našich niv a domků těch!"

Toť jděte, zvěsti moje prosté,
v ty drahé rodné kraje ven,
když vámi k dobru srdce vzroste
jen jediné — jsem spokojen!

Kdo jiskru seje, klidí troud.

Dva soudili se o pazderku:
Jan s Jírou, stejný věru bloud,
dvur hynul, pole plna štěrku —
děl, než si přáli, trval soud.

Mít nechtěli ji dohromady,
jak byla otců dávná ctnost...
„Můj grunt," děl Jíra, „kol ní všady,"
a Jan: „Mou psána na živnost."

I plnila se hádky míra,
až konečně, jak nález byl,
Jan pazderku měl sám, a Jíra
řád advokátům zaplatil.

To hnětlo Jíru; svraštil líce,
běs hněvu do srdce mu leh' —
a když vál vítr od vesnice,
skryt nocí chatu podežeh'.

„Já nemám jí, on neměj taky!...“
A neviděn šel zase spat,
však k ránu zvejřily se mraky,
a vítr počal v opak vát.

A z vejrů zrodila se bouře —
a plamen, v pazderce dřív skryt,
na křídlech dusivého kouře
ne ze vsi, ale ke vsi lít'.

A v černém kouři plivník zlatý —
proud jisker — svíjel se jak had,
a minuv návsi nízké chaty
na Jíruv nový statek pad'.

A než se nadál on a druzi,
již plamenem se podjal krov...
a Jíra omámen z té hrůzy
lká, úpí, ale nemá slov. —

Dvur shořel po samé až prahy.
Kles' Jíra na rozrytou zem —
ves zachráněna z boží vláhy,
jen palič stal se žebrákem.

Leč doma nechce žebrat Jíra,
vždy jedno mluví chorý bloud
a těžce o berlu se vzpírá:
„Kdo jiskru seje, klidí troud!“

Mstitel.

Krajem černá bouř se nese,
drtí sad a chýžkou třese,
opírá se o závory,
dobývá se do komory.

Na komoře bledých lící
muž se modlí při hromnici,
s krbu, kotouč po kotouči,
dým se valí smolné louči.

V tom kdos venku v okno buší,
div to muže neohluší;
vzteklice snad kolem kvačí,
muž ke krbu blíž se tlačí.

Dvanáct bije — z venku rána:
„Otevř! chvíle vypršána . .
sic vyvrátím okenici!
Mám ti věru mnoho říci . . .“

Muž se nehne, neotočí,
tuhne tělem, v sloup má oči,
a ten venku, divně smělý,
marně čeká, marně velí.

Buch, buch, buch! Vnitř okno létlo,
vítr zavál, splálo světlo,
s krbu rudá svítí záře
do zsinalé v okně tváře.

Oči vpadlé, líce zvadlé,
vlasy v čele jsou, rty schladlé ...
a to hrdlo a tu šíji
temně rudé pruhy kryjí.

Na kraj okna znovu rána:
„Znáš mě?“ „Ne! Pro Krista Pána! —“
„Nuž, jsem ten, jenž v lesním svahu
tebou zardoušen byl, vrahu!

Znáš tu noc? as taká byla,
když mě ruka uchopila,
jež teď strachem v bouřném děse
při hromnici křižuje se!

Nechal jsi mne ležet v dáli,
supi ňadro uklovali,
vlci uhlodali hnáty,
a ty's posud bez odplaty!

Nuž, učiním brzy dosti,
ty's jak činil bez milosti,
až se nářek bouře stiší,
už tvá ústa nezadýší.

Věz, co člověk tká a kuje,
v splátku se mu opakuje,
hleď, mně dneškem vyšší síla
tebe ztrestat dovolila.

Dlouho bloudím, všude tluku,
teď jsem tady, dej mi ruku,
otevři mi rychle dveře;
k duchům zase musím v šeře!"

Muž se nehne, neotočí,
tuhne tělem, v sloup má oči . . .
mrtvý páčí dveře rázem —
živý v chýši padá na zem.

V tom i chýši v rum a klestí
boří bouře divou pěstí,
a když z rána lidé vstali,
modlili se, křižovali

Podál, až se vlasy ježí,
pod povaly mrtvý leží,
a to hrdlo a tu šíji
čerstvé, rudé pruhy kryjí.

Vdova travička.

Vždy bylo hůř a bylo tíž,
až dala muži s jedem číš:
„Tím na vždycky se vyléčíš!“

A vyléčil se; třetí den
byl zrádné ženy hříšný plen
u kostelních vrat pohroben.

Je pěkně srovnán mužův hrob
a k zakrytí zlé ženy zlob
pln čerstvých květin je a zdob.

A psala vdova málo slov:
„Kdo překážel nám, má už rov,
teď směle vejdi pod můj krov!“

I věřil na lichotný svod,
vsed' na kuň, do slabin ho bod' - -
a po čtvrtletí slaven hod.

Když svatební si vzali šat,
sám hosti řadil starosvat
a veselou jim kázal hrát.

A zněly housle, bručel bas:
„Po smutku máme hodokvas,
a potom bude smutek zas!"

Když vyšli na dvur, kdož by dbal,
že kohout hlasně kokrhal:
„Ej, kdyby hospodář můj vstal!"

A žena vzdechla; svat jí vstříc:
„Co schází vám?" — „Ba nic, ba nic,
jen spodní šat jsem stáhla víc!"

I šli, a níže u zahrad
druh kohout druhu v píseň pad':
„Jen pěj, vždyť uslyší nás snad!"

A žena vzdechla; svat jí vstříc:
„Co schází vám?" — „Ba nic, ba nic,
jen kámen tep' mi o střevíc."

Když kráčeli už přes náves,
z vrat sousedových štěkal pes:
„Hle, travička se vdává dnes!"

A žena bledla stále víc...
„Co schází vám?“ — „Ba nic, ba nic,
toť štěstím, jemuž spěchám vstříc!“

A nedbali; nač dalších slov...
Všel průvod vraty na hřbitov,
kde s kamenem byl mužův rov.

Śla žena k hrobu: „Máme spěch,
nuž kříž ten přijmi jménem všech...“
„Pryč, ženo!“ slyší... Kámen vzdech'.

I lekla se. Snad větru van...
„Proč váhá?« se všech ptá se stran
i snoubenec i svatebčan.

A znova spěchá dělat kříž,
a znova kámen: „Nechoď blíž,
nech svatby radš a kaj se již!“

I zhrozila se. „Proč pak as
ta žena zastenala zas?
Hle, zrak jí hoří, vstává vlas!“

A zase na hrob chce... Ó div!
Hle, kámen hýbe se jak živ...
muž z hrobu ruku zved' a kýv'.

I vzkřikla. Jaký hrozný zjev,
ó hleďte! Siná, stydne krev, —
kdo můžeš pojď, a choré lev!

Však žena stále oči v sloup:
„Proč ze svého jsi hrobu stoup'?
Jdi, zkad jsi přišel: zase v hloub!"

„Co pravila? Ký hrozný vid!"
Vše trne: starosvat i lid,
co pohled ženin asi zhlíd'?

„Co vidíš? Mluv!..." „On, vizte, on!
Táž řeč, týž děsný hled i ston,
jak když jsem přivedla ho v skon!"

„Však umřel muž tvůj!" „Neumřel.
žár hříšné lásky ve mně vřel,
můj jed mu rakev otevřel.

Tam vizte — vizte! ruku zved'...
Ó nehroz! — Bože, jak je bled —
ó hrozno! Satan sám mě sved'..."

„Je šílená, pryč, domů zpět! —"
„Však nejsem; blínu hnědý květ,
ten s nebem zaměnil mu svět!

Jsem travička, to, lide, věz!...
On hrozí!.. Nechať přijde kněz,
ten, jenž mne snoubiti měl dnes!

S ním přijdi kat!... Ej, věru tak!..
Hle, hle, jak straší jeho zrak —
chci umřít — dobře bude pak!"

A padla na hrob, kupu hroud,
lid rozběh' se, prch' ženich bloud,
den třetí konal mistr soud. —

Benda pasák.

Hrad pustý na svahu stál hory,
a hradu kol byl kyprý val.
sem, s buků list když padal chorý,
brav Benda ze vsi honíval. —

Vál chladný vítr od severu,
a promrazený Benda děl:
„Ej, však bych okřál, na mou věru,
jen číšku vína kdybych měl!

Což posilnil bych hnát i ruku
a popásal zas pěkně dál —
eh, jak to mrazí!...“ Sedl k buku
a houní hruď a plece hřál.

„Brr.“ Schoulil se a dýchal v dlaně
a vážně přemýšlet se jal,
až níž a níže klonil skráně
a klím' a stichl. — Bděl či spal?

Spal, nespal... V kraj se mračna kradou,
brav ostražitý shání pes...
Hle před Bendou kmet s bílou bradou.
„Pojď,“ praví, „dám ti vína dnes!

Číš nejlepšího ze zásoby!
Chceš?“ „Chci,“ a Benda hlavou kýv'.
I šli a prošli hradu koby
a vešli v sklep... Hle, jaký div!

Sud obrovitý v koutě stojí,
naň s výše siný padá svit...
„Nu, slyš,“ dí vůdce, „to tě zhojí,
zde budeš číšku z mého pít!“

A natočil mu vrchovatě,
a Benda zavdal si a vzdech':
„Hleď, Bendo, Pánbůh vzpomněl na tě!
Teď svět bych unes' na zádech!“

„Tak slyš,“ zas dárce, „starý druhu,
ten pohár denně píti smíš,
leč pouze jeden buď ti k duhu,
sic dalších navždy oželíš.

A sklepu nevyzrazuj taky,
zde v kapsář ukládám ti klíč!...“
Spal, nespal Benda... Promnul zraky —
byl pod bukem; sud s kmetem pryč!

Sáh' v kapsář všecek hněvem jatý:
„Ej, Pane Bože, co to jest?“
Klíč divných zubů, rezovatý,
ven pasákova nese pěst.

„Je sen, či pravda? Hned se zvednu,
však chodby dokonale znám! —
Ne, ne, vždyť dnes jsem pil už jednu,
nač hřešit? Zítra vykonám!...“

Hnal zvolna domů za večera,
leč ráno z domu na pochvat
a hledal sklep, jejž poznal včera...
Div! U železných stanul vrat.

Vzal klíč — a vrata zastenala...
Hle, vyklenutý sklepu bok!
Sud v koutě zřel, čiš podál stála —
a Benda staletý pil mok. —

Pil denně jednu; mládl tváří:
muž ze starce byl, znova kvet',
co v oku zhaslo, zas tam září,
jak půl by ztratil z kopy let.

I veselil se, tančil, zpíval,
měl ze všech nejkrásnější brav —
vždyť věrně pouze jednu píval —
i zhlížel po něm vdovic dav.

Co vdovy na Bendovi chcete?
Jeť marna pro vás taká věc,
on zahleděl se do děvčete . . .
Leč děvče řeklo: „Stár jsi přec!“

„Že stár jsem posud? To se zléčí!“
A vešel do sklepa, když pás':
Ej, jedna-li mi sklenka svědčí,
tož po dvou chlapcem budu zas!

Ne, Bendo, ne! Buď věren slibu . . .
Však byl-li pak to jaký slib?
Sen, náhoda jen! Spravím chybu “
A v ráz se ke kohoutku shýb .

Leč vstal zas, z knoflíku bral radu:
„Mám? nemám! mám? No, aspoň půl.“
A stočil — pil . . . Bouř lkala v hradu –
ten tam byl sud; mrak zastřel důl.

I stojí Benda, chladem strádá —
buk snětím třese, truchlí stráň, –
níž k zemi kloní se mu záda
a k vetché hrudi sivá skráň.

Vzdech' zas a zas a mne si oči:
„Snad nevidím?“ a mne je zas . . .
spal, nespal, hlava se mu točí,
a ňadry stáří jde a mráz.

U modřínu.

Za myslivnou, níže u zahrady,
modřín stojí, stařec sivobrady.

Dávno trouchní, mrtev víc než z půle,
u pat roste bledá levandule.

Jindy tady milá s milým stála,
kytičkou mu klobouk zdobívala.

»Počkej,“ děl, „až jarní svitne záře,
vyměním ti prsten u oltáře.“ —

Jaro prchlo, přišla chvíle klamu,
zanechal ji, běda! ne však samu.

Než se listí stromů s půdou střetlo,
na vadnoucí růži poupě kvetlo.

Rvala vlasy; vyhnali ji z domu,
komu smutná požaluje, komu? —

Vražda dítka na duši jí padla,
za trest vedena je na stínadla. –

Se stínadel k stromu v noční dobu
žene ji to přeubohou z hrobu.

Čekávala milce, až se vrátí,
dlouho, dlouho bylo se jí káti.

Od těch dob však klid má v hrobu kliné,
co ho našli viset na modříně.

Rudé stíny.

Král na veselém honu dlel,
zpět klusal podle stínadel;
a byla půlnoc; král měl chvat —
s ním jenom kancléř jel a kat ...
Kůň vzpínal se a nechtěl dál ...
Vzhléd' k druhům král a volal král:
„Vidíte rudé ty stíny? —

Ti v předu, hle, toť oněch sbor,
jichž čelo mračil hněv a vzdor;
ty mistr proto popravil,
že jsem jim člověkem jen byl,
ne víc, ne víc! ... Byl krátký soud,
teď strašit chce mě jejich troud!
Vidíte rudé ty stíny? —

Ti druzí, hleďte, jaký tém,
mne chtěli vnadit lichotem:
‚Víc všech jsi,' děli, ‚pán a buh' —
tož pod mečem rab s rabem ztuh';
té řadě jedovatých hub
kat na můj rozkaz hlavy srub' ...
Vidíte rudé ty stíny? —

A za nimi těch kráčí směs,
již pravili: ‚Míň nás jsi, věz!
aj, komu bysi vládl as,
kdy nebylo by v říši nás?
Ty's králem z naší vůle jen!..‘
Kat za krvavý měl je plen!
Vidíte rudé ty stíny? —

Ti poslední — tam hleďte přec,
to samý lichý bezhlavec,
jim s dotazy jsem kráčel vstříc,
leč nikdo neodvětil nic,
že kýval jen, tož k špalku leh'
zde na královských stínadlech.
Vidíte rudé ty stíny?“ —

I smál se kat i kancléř: „Nuž,
to nestane se nikdy už
dost dlouho žil jsi v postrach všem,
my pošleme tě k stínům těm!“ —
I proklán král, něm s koně spad';
trůn kancléř vzal a meč vzal kat...
Vidíte rudé ty stíny?

Křivopřísežník.

Žalovala chudá mlynářova syna:
„Dal mi při obžinkách rudou číši vína,
chvátil mě, jak jestřáb holubici chvátí,
teď se k dítku svému nijak nechce znáti.“ —

„Neznám zrozeňátka, po pravdě však práhnu,
čím mě obvinila, směle odpřisáhnu,
to-li dítě moje, jak ta žena líčí,
nechť mě této noci ruka boží zničí!“

Svoboden je. — Žena odsouzená světem,
z koby vrávorala domů s nemluvnětem,
bledy byly skráně, zřítelnice rudy;
mladý mlynář v krčmě zapíjel své trudy.

Bylo o půl noci, po dešťové srážce;
ponocoval mladý mlynář na zanášce;
náboj palců praská — k stavidlu on běží —
stojí, zírá ... hrůza! Vlasy mu se ježí.

Žena před ním stojí zsinalého líce,
voda proudem stéká se šatu a kštice;
hovořila k němu . . . strach mu rostl v tváři:
„Tam si odpřisáhl, zde však nelze, lháři!“

„Hrozno! Přelud pouhý, věru pravda není!...“
Prchnouti chce mlynář, nelze pro zděšení,
odpuzuje rukou, stín však hmoty nemá,
volat chce — však běda! Ústa jsou jak němá.

Strne mlynář, padá... Voda trhá kola —
chasa na šalandě strachy volá: „Hola,
rychle ku stavidlu, hřídel praská v dlabu! —
Vizte, mladý mlynář bezduch leží v žlabu!“

Do mlejnice nesli mlečové ho jedni,
druzí s knězem přišli... Krajánkové ke dni
divnou hovořili: „Náhon stržen v hrázi,
žena s dítkem leží mrtvy v olšin mlázi!“

Obroční.

Veselý byl masopust;
po jídle i víně
pan obroční nad jiné
má se k punčovině.

Pan obroční popíjí,
až mu tváře rudnou,
rád by jakous zaplašil
upomínku trudnou.

Popil... Vozka s obročním
v korbu zasedli si...
Bílá cesta, padlý sníh,
v nebi mraky visí.

Všechno mlhou zastřeno,
chumelí se, sněží,
vítr vzlyká, sténá les,
půlnoc krajem leží. —

Jeli hustou roklinou,
jeli kolem mlází,
kde spí spánek poslední
bědní samovrazi.

Zachvěl se pan obroční,
snad že jen tak mání;
mračno s hlasem člověka
tíhlo poblíž saní:

„Počkej, pane obroční,
rok a den je právě,
co jsem život za tvůj čin
vzal si na šatlavě.

Věru, pane, dobře víš,
proč a jak se dálo
na sýpkách že hojných dřív
zrna bylo málo.

Věru, pane, dobře víš,
zapomněl's však hravě;
z čeho já byl obviněn,
prohýřil jsi právě.

Spěchám se ti ohlásit —
viz, ty černé mraky
plny jsou, jak pytle zrn...
nes, dřív nosil's taky!“ —

Na novo mrak šíří se,
ruce má i boky,
z mlhovitých hrstí svých
těžké vrže vloky.

Pan obroční vyděšen
v koutek hlavu skládá:
„Probůh, vozko, do korby
samé zrní padá!“

»Věru, pane, led a sníh
zrovna jako zrna,
v obličej-li udeří,
rudá zbude skvrna!“

„Zrna jsou, což nevidíš?
Tady z toho mlází,
oběšený před rokem
šafář sem je hází!“

„Ach ten spí — Bůh milostiv
buď mu za vše viny,
celá ves dnes dobře ví,
zlodějem že jiný!“

„Mlč a koně poháněj!
Tvář i hruď mi planou,
každý vloček padá v tvář
zrn ohnivých ranou.

Cválej, cválej, zahynem,
v hlavu mi to buší!...“
„Neujedeš!“ — slyší zas —
„aspoň ne svou duší!“

Zděšen křikl obroční:
„Běda, stále hází!“...
K zámku vozka dorazil
z jedlového mlází.

Nechce z korby obroční —
divě vyjí psové — —
vrátný nese mrtvého
k paní obročňové.

Když mu kožich rozpjali,
žasne vozka trna,
na podlahu padala
žita těžká zrna.

Obročního obličej
rudé skvrny nese...
paní vzkřikla zděšeně,
čeleď křižuje se!

Hráč.

A hrál a hýřil vášní hnán
a pil, až probil dům i lán.

Vždy nevěren mu zlatý kov,
až starou matku sklátil v rov.

Máv' pěstí, z domku vyšel ven,
a v jeho dumy šuměl klen.

A sejček houkal z půdy: „Hleď,
jsi žebrákem, co teď, co teď?"

„Co? Nevím!" Hlavu v dlaně klad',
kdos v zadu naň: „Chceš plakat snad?

Co poradím, to vykonej,
a jako dřív, zas bude hej!"

„Kdo jsi?" „Aj, znáš mě, myslím přec,
tvůj rádce, z hory myslivec."

„Vždyť nebyl, není v horách těch!“
„Což na tom, slyš a ptaní nech!“

Mých bedlivě si všimni slov:
jdi o půlnoci na hřbitov!

Hloub vnikni, zánovní kde hrob,
a z lebky sobě kostky zrob!

A ty-li jednou v kapse máš,
ves všecku na prach obehráš!

Jdi, neleň, děj se již co děj,
a jako dříve, bude hej!

Však, běda, kdybys prch' neb hles'!...
Já za zídkou chci hlídat, věz.“ —

Šel, nedbal; hřbitov hrobů pln,
jak za větru je řeka vln.

Tma čirá kol, leč on ví dost,
tu hrob, jenž posud neporost.

A do práce se pustil hned
a již již z truhly víko zved'.

A když chtěl tělu lebku brát,
vzdech z hrobu slyšel: „Nechtěj hrát!

Což nehleděl jsi rádci v zrak?
Ó sprav se, spěcháš v zhoubu tak!

Jdi, pilnou rukou chleba těž,
tou kostkou spásu prohraješ!“ —

Hráč oči vytřeštil a žas',
ten za zdí volá však: „Je čas!

Vždyť mrtvý nevzdychá, nač strach,
to vítr těká po travách.

Nic nedbej ledabylých slov,
vem, co chceš mít, a zasyp rov!“

A podruhé se kloní muž
a drží v ruce lebku už.

Však zděšen padá... jaký hlas?
„Ó nervi, synu, matčin vlas!

Vždyť nosila tě pod srdcem —
ó přej jí mír a lehkou zem.

Jdi, život sprav a duši spas,
jen prací budeš bohat zas!“

Hráč zděšen osykou se třás',
ten za zdí zase naň: „Je čas!

Vždyť mrtvý nemluví přec, věz,
jen o kříž větví tepe bez!

Už spěs!“ A třetí muže sklon —
a z rakve zavzněl žalný ston:

„Ó, synu! nedbej hrozných vnad —
mám na vždy tebe ztratit snad?“ —

Muž zděšen pouští hrozný plen
a stojí jako přimrazen.

Ten za zdí volá však: „Spěš, spěš,
čas odletí-li, zahyneš!“ —

A skrze mlhu, skrze mrak
jak uhel hoří jeho zrak.

„Ó spěš a vezmi, rvi a ruj,
buď náš!“ Leč matka: „Ne, on můj!

Já nepustím ho z rukou svých,
ó pomoz, Bože, v nebesích!“...

A s věže bilo noci půl,
muž vzkřik' a sesypal se v důl. —

Když do chrámu šel ráno lid,
dvě těla v jednom rově zhlíd'.

Mír v líci, zbaven hrůz i vin,
spí matkou objat mrtvý syn!

Však za zdí, hle, když vyšli ven,
byl trávník jako vypálen. —

Na rychtě.

Je nad vsí jasno, větrů svod
však bouřit neustává...
Hle, na hřbitově lípy spod
zjev bílé ženy vstává.

A k rychtě kráčí jako stín
a v okno buší pěstí
a hledí v síň a volá v síň:
„Dél nemohu to nésti!

Kmen lípy, jejž jsi na hrob dal,
hloub kořeny se boří,
a jed, který jsi namíchal,
mi posud v nitru hoří.

Pojď, sprav to, muži! Slyš můj sten;
vždy hůř tvé první ženě,
ach, marně čekám míru sen
a marně prosím denně.

Let přes dvacet už chodím sem
v svůj žal i v potíž tobě,
a pod hlavou mě pálí zem
a teskno je mi v hrobě!...“

Muž zděšen volá: „Zlý jsi host,
pryč, pryč, v svém zůstaň skrytě!...
„Ó přijdu zas!...“ „Ne, nechoď, dost,
sám jistě navštívím tě!...“

A v hrob se vrací ženin zjev,
muž v síni ruce spíná,
a ve vichoru v divý zpěv
pláč mísí Meluzina.

A z rychty za ženou jde muž
až k lípě na hřbitovu;
čas prchá, letí — dvanáct už
zní z kostelního krovu.

Znik' ženy stín; a divná věc:
bouř náhle peruť chlípí...
Den druhý rychtář zoufalec
sňat se hřbitovní lípy. —

Vodník.

Dětská balada.

Děvčátko k řece usedlo
a chladilo si nohy:
„Proč tady jsi se uschoval?
můj zlatý Jeníčku, mám žal
a čekám tě den mnohý!

Co děláš asi, sám a sám,
zda toužíš po mně? kdo ví?
Proč nepospícháš ke mně? Slyš!
Což nesmíš nikdy, nikdy již
z té síně vodníkovy?

Věz, Jeníčku, luh kvete zas
a všecky stromy k tomu,
i ptáky zpívat uslyšíš,
pojď, utec vodníkovi již,
pojď, poletíme domu.

Či rád mne nemáš?...“ Tiše, viz
chvít rákosné se laty,
síť šumí, sestřin jásá hlas:
„Hle, v sítí stojí Jeník zas,
je živ, je živ, můj zlatý!

Či není? Je; znám jeho šat
a novou beraničku
a usmívavý modrý zrak,
vlas zelený má trochu však
a slzy v bledém líčku.

To jistě žalem! Jenku, spěš!
Ó nechtěj déle státi,
pojď blíž, jen rozhrň rákos — tak! —
Leť se mnou jako s ptákem pták,
než upláče se máti.“

„Hej, ruku, sestřičko, mi dej,
bych snáz se dostal k tobě!“
„Zde, bratříčku můj, chyť se jen!“
„I s tou mi nelze z vody ven!“
„Tož vezmi ruce obě!“

„Teď mám tě, teď jsi na vždy mou!“
„Zda vybředneme?“ „Stěží!“
„Proč tabáš mne však? Netahej!
Proč škubeš? Smilování měj,
strach na srdci mi leží.

Či hněviv jsi? Proč strašíš tak?
Ó Jeníčku můj, zlý jsi!...
Pusť!“ — „Nepustím, jsi navždy mou!...“
A v šumot vody nad hlavou —
smích s výkřikem se mísí. —

Vrchní.

Umřel vrchní, lidu metla —
sužovalť lid drahný rok —
večer bouře do vsi slétla,
v noci bila zámku v bok.

V zlatou rakev vyzdobili
černé smrti náhlý plen,
po mši v první rána chvíli
čtyřmi bude vyvezen.

Bouř se lítí; blesky hadí
jizlí v nebi tam i sem — —
kdo že víškou v noci pádí
s koní bujným řehotem?

Jede povoz plný záře,
kolem prach — či je to dým?
Čtyři koně v černé káře
s proudem z nozder žeřavým.

Na káře dva černí páni,
oči jako žhavá krev...
Vše se žehná. — V době ranní
příkrov šli dát na rakev.

Prázdná! Jenom rubáš zřeli...
Lid vyprávěl druhý den,
tmou do zámku dva že jeli,
ale tři že jeli ven.

Ptáčník.

Chytal ptáky při roháči,
žena jeho dbalá
žhavým drátem očka ptačí
jasu zbavovala.

Vždyť slavíci oslepení
pějí dnem i nocí,
za vábného jejich pění
lze se jiných zmoci.

Hrozná ženina je píle,
však co tak se dělo,
pod srdcem jí téže chvíle
náhle cos se chvělo.

A když přišla doba k době —
divné cesty boží —
na očka je slepo obě
dítko v jejím loži.

U rybolovu

Pouštěli rybník u lesa —
zima už běhala polem —
na hrázi ohník plápolal,
baštýři zasedli kolem.

Usnuli; jeden neusnul,
o dlaně podpírá hlavu,
jinovec sítím zadouval,
vír tančil v rákosí splavu.

Voda se čeří; v hlubinách,
z tajemné hloubky se zvedá,
s kamenem těžkým na šíji
děťátka postava bledá.

Leká se baštýř. — „Nelekej,
povím, co pokoj mi ruší;
denně mi vcházet na postrach
v ubohou mateře duši.

Svoboď nás!“ .. Baštýř sesinal,
děťátko zmizelo v brodě ...
Dotékal rybník; rybáci
s nevodem k mělké šli vodě.

Zatáhli jednou — podruhé —
po třetí — nevod se dere ...
porybný kostru maličkou
s kamenem ze sítí bere.

Ve vadce do vsi přinesli,
což bylo křiku a chvatu —
nemocná dcera sádeckých
skonáním unikla katu.

Baštýř, jenž večer hlídku měl,
za rána v ratejně schází —
našli ho, našli na olši
při toho rybníka hrázi. —

Poručník.

Sotva měsíc z mraků vstal,
roste za vsí z lůna skal
z mlhy postať šedá,
ohlíží se tam i sem,
hořekuje s povzdechem:
„Běda, běda, běda!“

Ryje půdu hloub a níž:
„Pokladu kdy stihnu již,
jejž má touha hledá?
Poručenský úspor jest,
ukryl jsem ho v kříži cest —
běda, běda, běda!

Poručenci: dětí pět,
klidně leží, já jsem klet;
duch můj věčně hledá,

co jsem tajně uschoval,
střetnu-li však, klesá dál —
běda, běda, běda!

Dvě stě dlouhých let co den
vyhání mě z hrobu ven
anděl, hříchů zvěda;
kopám — poklad na úžas
zjeví se — a zmizí zas,
běda, běda, běda!“

Víc a víc se níží důl,
prchá čas, je noci půl,
v rokli bouř se zvedá;
kohoutí zní ze vsi zpěv,
ztrácí důl se — ztrácí zjev —
běda, běda, běda!

Nad zrytými ňadry skal
pluje měsíc dál a dál,
na skráně jim sedá.
Ze skal hloubky úpí hlas:
„Zítra musím kopat zas,
běda, běda, běda!“

V léčce.

Jen skok byl les ... Drát pevně svil,
vzal bouček, ohnul k suku
a v listí léčku zavěsil —
hvozd pln byl zpěvu a zvuku!

A spěchal domů, zapřáh' v pluh
už v brázdách prsť se hrne ...
„No, za soumraku, dá-li Bůh,
lapím tě, toulavý srne!

Je potřeb mnoho: velká daň,
hoch mazlík ještě k tomu ...
pro kloučka šaty koupím zaň ...
Večer, hle! Nuže zas domů!"

A sjížděl ke vsi, šuměl les,
kůň frká si, pluh vzdychá ...
„Kde se psíkem as hošík dnes,
že v ústret mi nepospíchá?

Však slyš, toť Kurážův je hlas,
jenž dobíhá mne z houští,
snad srnec!... Koni, zde se pas!"
a skokem k hvozdu se pouští.

Pes vyje, zpřímen štíhlý buk,
a na něm — čí to rysy?
Zda srn? Ne, ne! Ó hrůzo muk!
Synáček sám v oku visí. —

Mařík.

Zvěstí z vojny ztratil syna, novou drahou polí část,
plakal, klel, byl v krčmě doma, v srdci rostly hněv a zášť:

„Žena mrtva, statek hyne ... Dlužno splácet každou věc,
grunt než v cizí padne ruce, pomstím se těm pánum přec!

V noci jezdí panské vlaky! Dobrá, dobrá! V noční čas
pošlu panské vyděrače, odkud přišli, v peklo zas!“ —

Přikvapila pomsty chvíle. — Děsně řádil větrů rej —
v zátočině balvan žuly Mařík svalil na kolej.

Vlak se žene, hvízdá, supá. Maříka skryl blízký les,
stroj se příčí, vzpíná, drtí, uvnitř vozů křik a děs.

Kde kdo z vozu dolů skáče — hrozná chvíle, hrozná noc!
Že stanice drátem rychle voláno je na pomoc. —

Přišel den. Strach více zranil, než Maříkův mstivý plen:
ze všech, kdo té noci jeli, jeden byl jen usmrcen.

Poznal věru ubožáka vůkol z vesnic lidu shon,
byl to voják: „Do přístřeší zaneste ho na pokon!

Tam, do statku Maříkova, nejbližší je věru ten . . .“
A hned do vsi na nosítkách zabitý je odnesen. —

Zděšen poznal Mařík syna; z ňader hrozný dral se zvuk;
bezduch padl na mrtvolu jako povalený buk . . .

V jeteli.

Zabila matka robátko
krásné jak z růže poupátko.

Proč že je matka zabila?
Za muž' že dána nebyla!

Zakopala je na poli,
běda, až srdce zabolí!

Srovnala hlínu docela,
jetele na vrch zasela.

Vypučel jetel, bujně stál,
bílými květy vykvétal.

Jen na těch místech na rově
vykvétal jetel nachově.

Když rudý jetel žít chtěli,
zděšeni na se hleděli:

Sotva že jednou zaťali,
divně jim srpy zpívaly:

„Nesečte! Jetel červený
dětskou je krví zbarvený.

Nechte mu květnou paličku,
zapustil kořen v srdíčku!

Zkoste jen listy zelené,
doneste matce vzdálené!“

Když matka listy zahlídla,
k návratu žence pobídla.

Když přišli k meze pažiti,
kázali matce nažíti.

Usekla matka poprvé,
zrudl srp jako od krve.

Vzdychla máť, slova slyšela:
„Sekla's mě, matko, do čela!

Bolí ta hlava naťatá,
těžká mi hlína nesvatá!“

„Aj, dobří lidé, víte-li,
co to zde vzdychlo v jeteli?

Konopka pipla při trsu
s rudými pérky na prsu!“

„Konopka? Nikdo nevěří,
dítko je a ty's mateří!“

Podruhé matka zasekla,
krví jí ruka zatekla.

„Neželíš, matko, ještě dnes?
Sekla's mě v srdce, věz to, věz!“

„Aj, dobří lidé, víte-li?
Křepelka zpívá v jeteli!

Křepelka volá: Pět peněz!
Snad že svou mladou hledá směs!“

„Křepelka? Věru divno všem:
mluví-liž ona dítětem?“

Po třetí sekla zbloudilá,
potůčkem krev se proudila.

„Nesekej, matko, dost, už dost,
pros raději Boha za milost!

Červený rubáš s těla smej,
svěcený, bílý přichystej!“

„Odkud ta krev as, pověz přec,
kdo že to vzdychá? Divná věc!“

„Sťala jsem, lidé, víte-li,
hrdličce hlavu v jeteli!“

„Hrdlička věru nebyla,
vlastní jsi dítko zabila!

Padla jsi v ruce katovy,
za zdi viz hrob svůj hotový!“ —

Krkavci.

Slít' havran s druhem s hory v dol
a sedli jedle na vrchol.

„Nuž, bratře, pověz, kde jsi byl,
co zkusil jsi, co vyslídil?“ — —

„Slyš! Podvečerní bouře vztrh
na smutný zanesl mě vrch.

A nežli ustal její ryk,
pad' čekanu jsem na příčník.

I vidím — nepevně jsem stál —
že v kštici spár jsem zamotal.

Zřel ženu jsem, ta vinu zlou
zde odpykala popravou.

I počal do hlavy jsem klout,
bych nevlídných se zbavil pout.

V tom mumle hlava: „Ptáku, hej,
mne do temena neklovej.

Ni do čela, ni v zhaslý zrak,
nech po tři dni mě viset tak.

Mně ve půlnoční jíti čas,
jak ondy k svému hochu zas.

A líbat ho, jak tenkrát ždál,
než synkovi se otcem stal.

Já vlkům z pustých lesa míst
to dítě dala za kořist.

Kat popravil mě trestu v znak,
ty neruš mne a nech mě tak.

Leč až vyprší čtvrtý den,
sem nasytit se přileť jen.

A budeš-li mít potom hlad,
můj hojně dá ti milan snad.

Viz, tamo přes ty lesy leť, —
ten bílý dvůr jest jeho; hleď.“ —

„Tak děla mi; dnes právě čas,
pojď, leťme na ten hodokvas.

Pojď k tomu svůdci!...“ „Nejdu, věz,
jej dojeď jsem už právě dnes!

Vždyť v hrůze za večerních chvil
sám po právu si učinil.“ —

Nekáranec.

Ach, kněže milý, hrozná zvěst,
hleď útěchy mi dát,
mně strašno: k pláči ve dne jest
a v noci nelze spát;
tam, syn kde leží, třetí den
ční z hrobu jeho ruka ven
a hrozí prstem.

Pojď, pospěš — kněže, požehnej
a modli se a krop,
té duši jeho klidu přej
a ruce vykaž hrob . . .“
Vše marno; lidu na podiv
ční z hrobu ruka jako dřív
a hrozí prstem.

Nuž, poslyš, bábo, počaruj
a matce radou buď,
než utepe mě srdce zbůj
a prorazí mi hruď;
svou ruku nechať skryje ten,
jenž tady leží pohroben
a hrozí prstem.

Šla bába vdovy na pokyn
a zaklínala v čas:
„Ty, jenž jsi chudé ženy syn,
svou ruku schovej zas!“
Však babí čár je neplaten;
jak dřív ční ruka z hrobu ven
a hrozí prstem.

Ze svaté země poutník byl,
šel mimo: „Ženo, slyš!
Kdys netrestán tě rukou zbil
tvůj syn, to zjevno již;
a takým, nechť jsou smrti plen,
ční hříšná ruka z hrobu ven
a hrozí prstem.

Jdi, vezmi břízy hebký vlas
a metlu udělej,
slz neuroň a zas a zas
tu ruku sešlehej;
a bij a bij a neulev,
až znikne ruky strašný zjev,
jenž hrozí prstem.

Až potrestáš, pak odpustíš,
a zmizí každý děs,
v hrob padne ruka, záhy zvíš,
a dobře bude, věz!“
I zbila; „odpouštím“, děl ret,
a ruku stáhl, jenž byl klet
a hrozil prstem!

Otec a syn.

Syn nechtěl hodným být; tož v smrti den
dal jemu otec jen, čím povinen.

»Ty's hejřil; statků půli jsi mi vzal,
proč stejně toužíš s tím, kdo pracoval?

Těm hodným dům jsem dal a zbytek niv;
ty vezmi vůz a koně, tím se živ!“ —

I rozlítil se syn a ruce vztáh' —
a chytil mrtvolu již na marách.

„Hej, nejsi hoden, abys v hrobě tlel,
mám vůz, tož zavezu tě do pekel!“

A na zděděný vložil otce vůz
a jaré koně bičem nutil v klus.

„Ej, rychle, rychle, koně, rychle v kvap,
ať tam, kam patří, brzo přijde chlap!“

I zafrkali koně — vzplál jim zor ...
„Hle, snad mi rozumí ten němý tvor!“

Vůz jede, letí, vozka samý smích,
ač vichor v mračnech nad hlavou se lih'. —

I jede lesem — koním hoří zrak,
vždy pustější je hvozd a hustší mrak.

A pádí, kvapí; přejel lesa houšť —
hle, černé skály kol a smutná poušť.

Skal hráze bez mechu, vrch pust a hol
a plno roklí jen a strží kol.

Kůň s koněm letí dále — syn se lek':
„Ej, dosti snad, až sem-li jsem ho vlek'?

Dál nejde čehy to a nejde hot,
sic přišel bych zde vlastní o život!“

I škube koni; neustává spěch,
jak nesli by se dračích na křídlech.

A škube zas a zas, hněv jímá jej,
už přes skal srázy unáší je rej.

A škube marně ... V dálce živá tůň,
a v letu, divno! náruční dí kůň:

„Jen, pojeď, pojeď, kam jsi s otcem tíh',
a odplatu si vezmi za svůj hřích.“

„Jen pojeď," podsední kůň řehtem děl —
»a tamo hyň, kam s otcem jet jsi chtěl!"

„Ej, tam ať dědek zajede si sám,
já na takovou dosti času mám!

Mne ještě vysvobodí pružný sval..."
i vstává — nelze!... koně letí dál.

A s koni letí rachotivý vůz,
a nelze prchnout. Kolem plno hrůz.

A nelze s vozu; učiní-li skok,
jen hnáty roztříští o skalin bok. —

A koně letí jako o křídlech
a z plamenů je zrak a z jisker dech.

I chví se, třese; klnoucí dřív brach
děs v srdci má a v tváři sedí strach.

Na vzdorné hlavě ježí se mu vlas:
„Kdo vzpomůže? Už nikdo!" trne zas.

A zpátky hledí na otcovu tvář — —
hle, nesvitla to z oka jeho zář?

A nezvedla se hlava snad? Aj, přec!
hle, jak by živ tu sedí umrlec!

A mluví k synu: „Opratě mi dej,
já z vůle boží ukončím ten rej!"

A po oprati jako živý sáh'
a v údol navrátil se po horách.

A z dolu k nivám v rodný dvorec zpět —
syn jako přimrazen, jen chví se ret.

Když na dvorec se sběhl z domu lid,
jak omráčen byl každý; hrůzou styd'.

Syn jako z kamene, vůz jedna hať,
a mrtvý drží koně za opratě.

Pak k nezdárnému obrátil svůj hled:
„Zde vezmi zas, já vždy tě dobře ved'!

Já prosil za tě Boha, ale věz,
že odpuštěno naposled ti dnes!

Sprav život, spěš!...“ Tak domluvil a kles'. —
Syn výstrahou teď pro horskou je ves.

Starošumavská ballada.

To na Bajrek se nevrátil
pan Sezema dnes z lovu,
to Bavor Asvín líbá tam
choť páně Sezemovu.

A objímá jí kyprý bok
a v ňadrech oko stápí:
„Jen neboj se a nezdráhej,
tvůj muž nás nepřekvapí!

Buď vesela, nač plachý strach?
mou ženou budeš, věru...
já ze zadu mu protknul bok
tam v starých jedlí šeru.

Jak s koně spad', tak zahrabán
je v kapradí a mechu,
ej, po Šumavských končinách
už není po něm slechu!

Vlk ohlode mu starý hnát,
a havran sklove hrudí;
spí Sezema — spí — na vždy spí
a již se neprobudí.“ — —

A hodovali k ránu až —
hřích dlouho spáti nechce —
jen z lesů temně vyje vlk,
a havran smutně skřehce.

Vlk vyvlék', havran okloval,
a uhlíř našel tělo;
proč chví se paní zvěstí tou,
proč mračí Asvín čelo? —

A s mrtvým na hrad spěchá lid
a na nádvoří hlučí;
proč na Asvína štěká pes
a cení zub a kňučí? . . .

„Nač, krásná paní, hod a ples,
když manžela vám nesem?
Kdo zavraždil ho, známo všem,
bouř roznesla to lesem.

Už svlecte brokátový šat
a v rubáš oblecte se,
však pro Asvína mistr kat
též jiný výstroj nese.

Jak nyní, nemuž' k hodu přec,
vždyť samé rudé skvrny
má šedý jeho kabátec
jak hořec mají drny.

Tak nelze, paní, také vám,
vždyť máte hostem k žasu,
jak krvavou vás paží jal,
pruh rudý kolem pasu.

To vše se musí vyměnit,
než podáte si ruku,
ten pruh vám bude slušet líp
kol labutího krku.

A ten, kdo těžký metá hrot
a zrádně v bok jej vráží,
ten věru unese tím spíš
kruh železný kol paží.

Nuž, skončiž veselí a kvas,
dost! Zhasínejte svíce —
než lože pro vás vystelem,
buď vhod vám šibenice!" —

Spálivec.

Vedle cesty rybník vody temné siné,
nízké olší k jihu půlkruhem se vine,
k východu se těsná vrbin nízké klesti.
„Spálivcem“ ho zovou; divné o něm zvěsti.
Lid si vypravuje, za noci že šeré
z plamenité vody slyšet: Miserere.

V plamenech zřít mnicha v dlouhém černém hávu,
na chvějící ňadra holou kloní hlavu,
po hladině žhavé bosá noha kráčí,
oko, v důlky vpadlé, u věčném je pláči,
a z třesoucích rtů ston těžký se mu dere,
až se půlnoc děsí smutným: Miserere.

Kaplanem ten býval mnich na panském hradě,
ale víc než Bohu dívčí sloužil vnadě:
vděkům krasavice, dceři svého pána...
Napadli ho v noci, nedočkal se rána,
na místa, kde rybník, čeleď s ním se bere:
uprostřed mnich spoután zpívá: Miserere.

Hranici si složil, postaven je na ni...
„Vzpomeň svého Boha!“ „Vzpomínám své paní!“
Třeba neoddána, byla mou — a bude!“

„Nerouhej se!...“ Žáry objaly ho rudé —
z ohně jenom slyšet: „Blaho tisíceré
tobě, krásná paní, a mně: Miserere!“ —

Káže velmož zlícen: „Nezůstaniž prachu
po nevěrném sluze, po nevděčném brachu,
rybník vykopejte, dnes ať hotov ještě,
přívalem ho plňte bystřiny a deště,
v mnichův prach nechť mračno bičem hněvu pere:
s dcerou v hladomornu, rychle!“ — „Miserere!“ —

Spálivcem zván rybník. V Letnic různé hody
s kleslou hlavou vstává mnich z hořící vody,
v dlouhém černém hávu po hladině kráčí,
na srdci má růži, oči tonou v pláči,
ze rtů purpurových vroucí ston se dere:
„Duše má chce k tobě, ženo! — Miserere!“

Na břehu tou chvílí zjevuje se žena,
k mnichovi je bílá náruč rozpřažena;
k sobě oba letí — kohout zpívá v dáli —
ztrácejí se zjevy; na místech, kde stály,
zlatá voda hasne, hvězdy tisíceré
hledí v hloub, zkad slyšet smutné: Miserere.

V době růží žena objít spěchá mnicha... —
Šel jsem v noci mimo, ale bylo zticha;
proto snad, že byly růže v odkvétání...
Bůh jest láska, děl jsem, Bůh jest smilování!
Hříchem láska byla v minulosti šeré.
Nám buď růží duše... Pane, miserere!

Raráš.

To bylo při hrabání stlaní
a stalo se vám asi tak:
Vít slyšel hvizd a viděl maní,
jak s dubu černý spadl pták;
byl promoklý a mdlý i chabý
a plouhal křídla — divný host,
krk tenký byl a nohy slaby...
Vít vzal ho dětem pro radost.

Moc s ptákem jsme si práce vzali,
až z choroby své vyšel přec,
leč jednou v noci než jsme spali,
jak člověk divnou mluvil věc:
„Chceš, Víte, zrní mít a chleba?...“
A Vít děl: „Špaček pták je náš.“
a dodal: „Chci, vždyť je ho třeba;
dej, mluvko, přines, jest-li máš.“

A spali jsme. Tu v dobu rannou,
pták z kouta volal: „Konec běd,
zde, Víte, ukliď pěkně stranou,
co přines' jsem, viz, pytlů pět;

to pro začátek, přijdeť více,
že's ošetřil mě v zimní čas...
když vzal jsi mě z té plískanice..."
A Vít šel po hlase a žas'.

Hle, v koutě vedle pytlů pěti
stál pták, byl rud, jak z ohně slit:
„To na chléb," sípal, „pro tvé děti,
však neotálej a jeď mlít!"
Vít váhal, v posled děl sám k sobě:
„To divný pták, leč žito mám,
tož semelu je v noční době..."
A do mlýna jel, leč ne sám.

Když zdřímL právě o pul noci
zas volal pták: „Vstaň, Víte, hej,
hleď mouky své; mé za pomoci
máš patnáct pytlů, nakládej!
To diviš, se viď? Nad mě není;
vuz namazán je, chomout čist
a koně řádně nakrmeni..."
Vít vstal, leč chvěl se jako list.

„To vzít-li mám?" A raráš zase:
„No, ovšem!..." „Věděl bych přec rád,
kde bereš tolik zas a zase?"
„Kde mohu!..." „Ej, ty's tedy krad'!"
„Krad', nekrad', co je potom komu?
ty otevřeš jen svoji špíž
a na trh vyvezeš v čas z domu,
jen nesděl se žádným, co víš." —

Den druhý přišli ze vsi druzi:
„Ty, Víte, zlého sluhu máš,
my viděli jsme plni hrůzy,
jak obletoval statek náš,
pak třikrát slét', jak víšek žhavý
tvé nové sýpky na hřeben; —
to rarach, plivník přelétavý,
ač ptákem je, když svitne den.

Sprav duši svou, než pozdě bude,
sic jinak zle ti může být,
věz, raráš okrádá nás chudé;
krev na zrní je! ..“ „Jak?“ vzkřik' Vít.
„to zakončíme brzo, věru!“
a mouku, již mu raráš snes',
hned v jitra prvním pološeru —
vůz vrchovatý — nazpět vez'.

„Což třeba mouku mlíti znova?“
zněl chraplavý zpod pytlů hlas.
Vít věděl hned, či jsou to slova,
a strachy se mu zježil vlas.
„Dnes zhyneš.“ pravil v hloubce duše,
„svůj povoz k tomu zřídil jsem ...“
A do řeky, trest hříchů tuše,
svrh' náklad svůj i s rarachem.

„Zhyň,“ volal, „se vším, šelmo kletá! ...“
a s prázdným vesel domů spěl,
leč se statku mu v ústret vzlétá
pták příšerný a hněviv děl:

„Tak nalíčil's to, nevděčníku?
hleď, zdráv jsem, ale ty se sprav,
chtěl's utopit mě místo díku?
žert chceš-li, trochu líp se bav!

Nic z mlýnského-li nechceš koše,
tu jiného ti nesu cos,
snad stříbrné a zlaté groše?...
viď? hehe, viď? — no jen se hroz! —
Když nechceš, dobrá! Tedy spolu
tam v krčmě budem hrát a pít,
a chceš-li se dřít do mozolu,
též dobře — vše jak budeš chtít!" —

Vít zděsil se. „Ó jaké bědy!
co s ním?" děl k ženě . . . „Zab ho, zab!"
Vít topor vzal: „Bůh pomoz tedy;
viz, dříme pekelný ten rab.
Ej, zhyň!" A rychle v ptáka pere,
však marně — ďábelský to rej!
Pták vzlít' a spárem ostrým dere
jak stěna Vítův obličej.

„Co teď? — Dvůr prodáme i nivy,
ať čert si tady bydlí sám."
A prodal, chudák míru chtivý,
a v jiný dům se stěhoval;
jel vesel dál, leč v koňů ržání
zas z košin sípavý zněl hlas:
„Po celodenním namáhání
snad večer budem v teplu zas!"

Vít křižuje se: „Bože, Bože,
zas on, jenž ku hříchu mě sved'!
Co teď?“ — „No, uprav mi jen lože,“
děl pták a prch'. Vít na práh sed',
leč dvanáctá když bila s věže,
vích ruče suché slámy svil
a pelech pekelné té spřeže,
pod střechou z došků zapálil.

Vše v ohni stojí. Vít mnul ruce.
„Hle, statek pryč, leč rarach s ním!
má dost!“ ... Než k Vítově, slyš, muce,
pták v zadu sípá: „Pfuj, ten dým!
Byl čas, že utekli jsme z domu,
vše zničeno je v základech,
můj pěkný pelech — U sta hromů!“ ...
Vít hrůzou zděšen tajil dech.

„Co teď? — Snad bude ku posledku
mě trýznit rarach věčným zlem?
Ó, že jsem nenechal tě, zmetku,
radš promoklého pod dubem;
jsem žebrákem, mé děti taky,
nic nemám nežli holou dlaň ...“
a Vítu zalily se zraky,
a ruka s rukou tiskly skráň.

Hoch jediný mu hladí tváře:
„Už netrap se a nermuť nás,
já chytnu toho pleticháře
a odkud vzal's jej, dám ho zas;

mně po třikrát se o tom zdálo,
tož udělám to ještě dnes . . ."
a dítě, jež vždy s ptákem hrálo,
v hrst vzalo jej a neslo v les.

Pták chvěl se v něžných jeho rukou
a prosil: „Pusť mě, chvilku jen!"
však darmo křídla jeho tlukou,
z těch dětských ruček nemůž' ven;
i křičí, laje, skřehce, píská,
rád k Vítovi by znova prch' . . .
až hošek známý dub zřel z blízka
a v chvatu ptáka pod kmen vrh'.

Pták lítil se: „Ej, počkej, kluku,
ty's přelstil mě, co nemoh' chlap!
Proč v jinou nevložil's mne ruku?
snad byl bych dřív zas duši lap';
však z ruky bez hříchu, ty malý,
zpět na vždy do pekla jsem pad' . . ."
Hoch vrátil se, pták zůstal v dáli —
Vít z práce dům zas měl i sad.

OBSAH.

	Str.
Za průvod	8
Kdo jiskru seje, klidí troud	9
Mstitel	11
Vdova travička	14
Benda pasák	19
U modřínu	24
Kudě stíny	26
Křivopřísežník	28
Obrcení	30
Hráč	34
Na rychtě	38
Vodník. (Dětská balada	40
Vrchní	43
Ptáčník	45
U rybolovu	46
Poručník	48
V lečce	50
Mařík	52
V jetelí	54
Krkavci	58
Nekáranec	61
Otec a syn	64
Starošumavská ballada	68
Spálivec	71
Raráš	73

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PG
5038
H48
1900
sv.16

Heyduk, Adolf
Spisy